

Włodzimierz Pela

Pułtusk - Miasto, woj. ciechanowskie.
Stanowiska: ul. Wolności, ul. Piotra
Skargi, zespół pojezuicki, mury
obronne

Informator Archeologiczny : badania 15, 245-246

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wieku. Były to pozostałości obiektów mieszkalnych i gospodarczych w postaci wkopanych pionowo słupów konstrukcyjnych, belek podwalinowych, fragmentów podłóg itp. Charakterystyczne jest, że budynki mieszkalne i gospodarcze w ramach jednej działki budowlanej, na której skoncentrowały się badania archeologiczne, budowano przez cały czas w tych samych miejscach. Różniły się tylko powierzchnią użytkową i ilością pomieszczeń w poszczególnych fazach chronologicznych.

Oprócz budynków drewnianych natrafiono na 7 studni drewnianych o różnorodnej konstrukcji i różnej chronologii. Cztery z nich użytkowane były po zamaleniu jako szamba. W ich wypełniakach natrafiono na ciekawe zespoły zabytków /naczynia gliniane m.in. butelki, naczynia ze szkła, przedmioty z drewna i ze skóry/. Podstawę ustaleń chronologicznych stanowić będą oprócz znalezionych zabytków warstwy kulturowe ze śladami pożarów, w tym jedna datowana zespołem czterech monet z okresu panowania Władysława Jagiełły /dwa kwartniki małe 1393-1396 i dwa półgrosze 1405-1414? /, Duże nadzieje związane są z badaniami dendrochronologicznymi. Badania pozwoliły także ustalić granicę dwóch sąsiednich działek budowlanych.

2. Stanowisko ul. Piotra Skargi - nadzorem objęto odcinek długości 146 m, budowanego kolektora miejskiego /od ul. Świerczewskiego do ul. Armii Czerwonej/. Układ chronologiczny warstw występujących na ścianach wykopu zawiera się w ramach XV-XIX w. Rozpoznano fragmenty kamiennych fundamentów budynków nowożytnych oraz ich układ przestrzenny. Przy ul. Armii Czerwonej natrafiono na fragmenty belek drewnianych - ślady zabudowy miejskiej z XV-XVI wieku.

3. Ogród pojezuicki - na działkach przylegających od południa do obecnego kościoła pojezuickiego pod wezwaniem św. Piotra i Pawła, prowadzono nadzór archeologiczny nad wykonywanym wykopem pod fundamenty budynku kościelnego. Stwierdzono istnienie zabudowy drewnianej z XVI-XVII wieku, ślady piwniczek i pozostałości pieców. Z zabytków ruchomych na uwagę zasługuje kafel płytowy z wizerunkiem jeźdźca - husarza ?, z bardzo szczegółowym przedstawieniem detali ubioru, uzbrojenia i oporządzenia.

4. Kościół pojezuicki - badania ustaliły istnienie trzech faz funkcjonowania budynku kościoła. Faza I /najstarsza z 2 poł. XVI wieku/, to kościół na planie wydłużonego prostokąta zakończony od strony wschodniej okrągłą absydą. Kościół dostawiony był do muru miejskiego, który być może stanowił jego ścianę zachodnią. Szerokość wewnętrzna kościoła 8,40 m, długość ok. 21,5 m. Szerokość ścian przy fundamencie 1,70 m. Ściany kościoła wzmocnione zostały od zewnątrz skarpami. Wewnątrz muru, wnęki okienne /? / na poziomie posadzki wykonanej z ceramicznych płytek. Odsłonięte w roku ubiegłym fundamenty kamienne, uznane początkowo za fazę I kościoła, są reliktem II fazy o szerszej nawie. I ten kościół był także związany ścianą zachodnią z murem miejskim. Prawdopodobnie był częściowo podpiwniczony. Faza III, to kościół funkcjonujący obecnie, odsunięty od muru miejskiego.

Aktualnie rozpoznana została strona południowa kościoła. Od strony północnej istnieje możliwość odkrycia dodatkowych elementów obiektów faz I-III w momencie przeprowadzenia badań, w pomieszczeniach obecnej zakrystii.

5. Miejski mur obronny i kolegium jezuickie - na dziedzińcu liceum ceum
Nr 1.

Odsłonięto częściowo skrzydła północne i wschodnie. Skrzydło północne kilkutraktowe /prawdopodobnie dwutraktowe z rozbudowaną częścią przy murze miejskim/. Wykorzystano w trakcie budowy budynek starszy powstały równocześnie z murem miejskim. Skrzydło południowe jest częściowo podpiwniczone. Ze skrzydła wschodniego odsłonięto część pomieszczenia-piwnicy z posadzką wykonaną z cegieł. Sposób wykonania i jakość fundamentów świadczą, że budynek nad nimi posadowiony mógł być tylko parterowy.

Materiał zabytkowy znajduje się w pracowni ekspedycji pułtuskiej Ciecchanowskiego Towarzystwa Naukowego oraz w Muzeum Miejskim w Pułtusk.

Badania będą kontynuowane.

RACIĄŻEK, gm. Nieszawa
woj. wrocławskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadził doc. dr hab. Leszek Kajzer. Finansował WKZ we Wrocławku. Czwarty sezon badań. Zamek średniowieczny usytuowany na grodzie i wielokrotnie przebudowywany /XIV-XVIII w./.

Badania prowadzono w okolicy "kamienicy wielkiej" i na dziedzińcu zamkowym. Kontynuowano wykopaliskową weryfikację obserwacji geofizycznych i badano zagruzowane mury zamku. Wykonano trzy wykopy badawcze o łącznej powierzchni 35,5 m² i orientacyjnej kubaturze około 80 m³.

W odkrywkach 16 i 18 zarejestrowano nawarstwienia dziedzińca zamkowego i upadł fosa wykonanej w XIV w., a oddzielającej wschodnią część wzgórza, na której zbudowano mурowany zamek.

Odkrywkę 19 zlokalizowano przy południowo-zachodnim narożniku "kamienicy wielkiej". Zbadano mur odchodzący pod kątem 45° od narożnika, którego obecność zarejestrowano w roku ubiegłym /odkrywka 14/80/. Mur obserwowano na długości blisko 7 m. Ma on grubość 1,4 m i wykonany jest z kamieni eratycznych z domieszką cegły gotyckiej. Jest to zapewne, poszukiwany od trzech lat, mур obwodowy zamku gotyckiego.

Zgromadzono dość typowy dla Raciążka ruchomy materiał zabytkowy. Przeważa ceramika naczyniowa: średniowieczna i nowożytna - ponad 1,200 ułamków.